

Грип та застуда: природні засоби профілактики та лікування

У жовтні в Україні традиційно розпочинається сезон захворювання на грип та інші ГРВІ. За даними Центру громадського здоров'я, очікується циркуляція чотирьох штамів вірусу грипу, а також коронавірусу SARS-CoV-2. За прогнозами, щеплення від грипу за станом здоров'я та медичними показаннями рекомендоване 4,7 млн українців, але через воєнний стан та обмежене фінансування державних закупівель критична необхідність вакцинації груп ризику встановлена на рівні 250 тис. доз. Водночас уже третій рік поспіль із вересня спостерігається підвищення захворюваності на COVID-19 і пов'язаних із цим госпіталізацій, котре, як очікується, триватиме до квітня або травня 2023 року. Примітно, що, попри наявні в Україні запаси вакцини проти коронавірусу, кількість щеплень не збільшується, і дві дози вакцини на сьогодні отримали лише 50% громадян.

ГРВІ, передусім грип і COVID-19, небезпечні не лише як інфекційні захворювання, асоційовані з розладом дихальної функції та бактеріальними ускладненнями, а і як патологічні стани, здатні порушувати стійкість функціонування імунітету, спричиняти погіршення перебігу хронічних неінфекційних, зумовлювати гострі й віддалені кардіоваскулярні, автоімунні, метаболічні і неврологічні ускладнення. Серед інших несприятливих наслідків ГРВІ – нерациональна антибіотикотерапія із ризиком розвитку дизбіозів й антибіотикорезистентності, небажані наслідки від застосування нестероїдних протизапальних препаратів й інших синтетичних засобів, індукція медикаментозних алергій, формування та прогресування синдрому вторинної імунної недостатності.

З огляду на це при ГРВІ актуальним є застосування природних засобів із доведеною ефективністю, здатних одночасно підвищувати імунітет, чинити універсальну протівірусну дію та сприяти полегшенню симптомів. Саме таким засобом є **Енгістол** – добре відомий препарат німецької компанії Heel, який використовується в клінічній практиці вже майже 70 років.

Енгістол – базовий лікарський засіб для лікування ГРВІ, зокрема грипу. Він застосовується за перших симптомів вірусної інфекції протягом усього періоду захворювання. Енгістолу притаманна здатність до комплексної активації неспецифічного протівірусного захисту (активація синтезу інтерферону, ендогенного фагоцитозу тощо), імуномодулювальна, протівірусна та дезінтоксикаційна дія.

До складу препарату Енгістол входять рослинні та мінеральні компоненти. Свіже листя ластовня (*Vincetoxicum hirundinaria*) містить вінцетоксин і асклепієву кислоту. Цю рослину використовують при гострих запальних процесах, що супроводжуються підвищенням температури тіла, переважно вірусної етіології, інфекційному мононуклеозі, лімфаденіті.

Потенційована колоїдна сірка (*Sulfur*) тропна до слизових оболонок дихальних шляхів. Вона активує захисні механізми та дезінтоксикаційні процеси організму при вірусних інфекціях шляхом відновлення ферментних механізмів детоксикації, особливо сульфідних груп (SH-груп) ферментів.

Імуномодульвані та протівірусні властивості Енгістолу продемонстровані в експериментальних дослідженнях. У досліді *in vitro* встановлено, що Енгістол значно підвищує фагоцитарну активність гранулоцитів та експресію Т-лімфоцитів, які виробляють γ -інтерферон (Wagner H. et al., 1986; Enbergs H., 2006), а також чинить інгубувальний ефект на ДНК- й РНК-вмісні віруси без будь-яких цитотоксичних ефектів (рис. 1; Oberbaum M. et al., 2005). Ці результати були підтверджені клінічно в пацієнтів із частими інфекціями верхніх дихальних шляхів (Ricken K.H., 1993).

У великому багатодозному німецькому дослідженні за участю 1479 пацієнтів різного віку Енгістол використовували в складі комплексної терапії або монотерапії при грипі та інфекціях, які супроводжуються високою температурою. Дуже хороша ефективність препарату була відзначена лікарями в 46,2% випадків, хороша – в 42,5%; у 7,0% випадків мала місце задовільна ефективність, у 3,7% – без результату, і лише в 0,5% випадків констатували погіршення початкового стану. Поліпшення загальної симптоматики під впливом Енгістолу наступало протягом 4 днів. Переносимість препарату була відмінною (Weiser M., 1998).

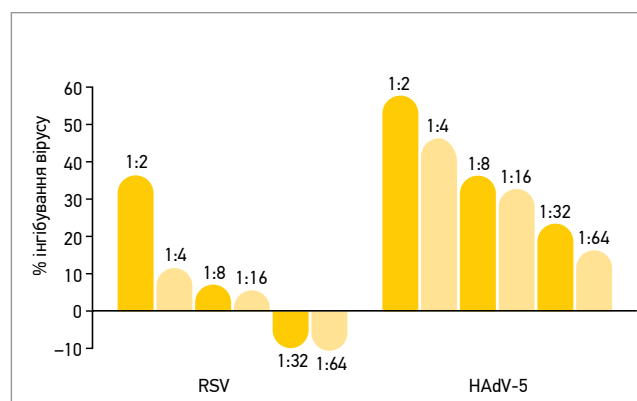

Рис. 1. Інгібування ДНК- та РНК-вірусів під дією Енгістолу

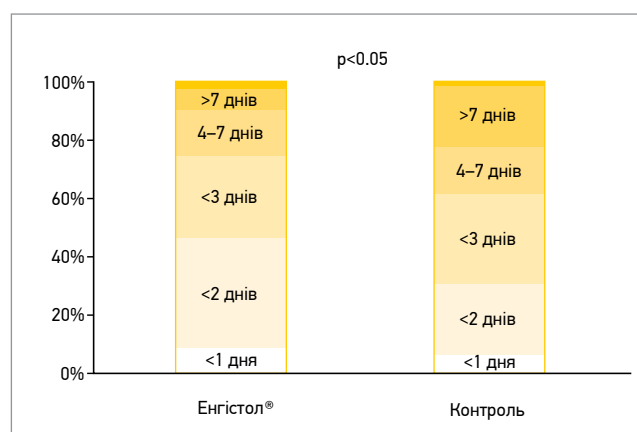

Рис. 2. Час до першого покращення глобальних симптомів у пацієнтів із ГРВІ / застудою в групі Енгістолу та контрольній групі

У дослідженні V. Schmiedel і співавт. (2006) застосування Енгістолу в пацієнтів із застудою забезпечувало значне полегшення симптомів, зіставне з таким парацетамолу, водночас значно більше пацієнтів у групі Енгістолу відзначили полегшення вже на 3-й день лікування (рис. 2).

За даними українських дослідників, Енгістол значно підвищує ефективність лікування ГРВІ (Крамарев С.О., Палатна Л.О., Головач О.В., 2005). Включення Енгістолу в стандартну схему терапії прискорювало регрес симптомів: закладеність носа, головний біль і біль у м'язах зникали відповідно на 1,5, 2,1 та 2,3 доби швидше, ніж у контрольній групі. Відзначено ефективність препарату Енгістолу при тонзиліфарингіті, який супроводжував ГРВІ. Небажані лікарські явища при застосуванні Енгістолу не реєструвалися.

Енгістол наявних у двох лікарських формах – таблеток (можна застосовувати в дітей від народження та в дорослих) та розчин для ін'єкцій (дітям від 6 років і дорослим). Тривалість лікування залежить від ступеня тяжкості та перебігу захворювання і визначається лікарем індивідуально, зазвичай становить 2-5 тижнів.

При виражених симптомах застуди (висока температура тіла, ломота в тілі, біль у м'язах, головний біль), а також на початку захворювання та для профілактики в період епідемії доцільно застосовувати комплексний препарат **Грип-Хеель**. Завдяки багатоконпонентному складу Грип-Хеель активує неспецифічні протівірусні захисні механізми організму, підвищує загальний імунітет організму незалежно від локалізації захворювання чи конкретної вірусної інфекції.

Грип-Хеель, як і Енгістол, містить компоненти природного походження. Борець (*Aconitum*) використовують при підвищеній температурі тіла, особливо з ознаками інтоксикації, кашлі. Переступінь (*Bryonia*) актуальний при гострому запаленні органів дихання, плеври та підвищеній температурі тіла. Завдяки сідачу (*Eupatorium*), що входить до складу препарату, Грип-Хеель є ефективним при грипі, який супроводжується підвищеною температурою тіла, особливо з болем у м'язах, ознобом. Фосфор (*Phosphorus*) використовують при запальних захворюваннях органів дихання, тяжких інфекційних захворюваннях, виснаженні. Отрута змії (*Lachesis*) – компонент, який використовується при інфекційних захворюваннях і запальних процесах, особливо таких, що супроводжуються головним болем, ларингітом.

У клінічному дослідженні за участю 485 пацієнтів із застудою, яка супроводжувалася лихоманкою, головним болем, кашлем, болем у горлі та головним болем, Грип-Хеель був значно ефективнішим за стандартну терапію: в кінці лікування симптоми були відсутні в 67,9% пацієнтів групи Грип-Хеель порівняно з 47,9% хворих контрольної групи. Лікарі оцінили терапію із застосуванням Грип-Хеель як успішну в 78,1% випадків vs 52,2% випадків у контрольній групі (Rabe A. et al., 2004).

Грип-Хеель призначають у формі таблеток чи розчину для ін'єкцій дітям від 6 років і дорослим. Курс лікування становить 5-10 днів, після зникнення симптомів захворювання рекомендується продовжити прийом препарату 2 рази на добу ще протягом 5-7 днів із метою профілактики ускладнень. Для вираженішого комплексного ефекту доцільним є поєднане застосування препаратів Грип-Хеель та Енгістол (по черзі через день).

Як зазначено в настановах EPOS2020, практично будь-яка ГРВІ супроводжується симптомним запаленням носової порожнини та приносних пазух – гострим риносинуситом. Це обґрунтовує застосування **Еуфорбіум композитум назентропфен С** – комплексного органотропного препарату у формі спрею, який зменшує запалення в слизовій оболонці носа та приносних пазух, сприяє її регенерації і покращує роботу місцевих захисних механізмів.

До складу Еуфорбіум композитум назентропфен С входять 8 компонентів рослинного, тваринного та мінерального походження, які чинять протинабрякову, протизапальну, протівірусну, імунокоригувальну і протиалергічну дію. Крім того, в низці експериментальних досліджень із вивчення протівірусної ефективності препарату Еуфорбіум композитум назентропфен С було продемонстровано його активність щодо вірусу простого герпесу та риносинцитіального вірусу, а також щодо вірусу парагрипу, яка реалізується неспецифічним шляхом завдяки активації синтезу інтерферону (Glatthaar-Saalmuller B. et al., 2001, 2002; Metelmann H., 2000).

При симптомах риносинуситу Еуфорбіум композитум назентропфен С призначають дітям від 2 років і дорослим, тривалість курсу лікування зазвичай становить 2-6 тижнів.

Список літератури знаходиться в редакції.

Підготував **Олександр Гладкий**